

enz. en worden tot een geheel verbonden door de horizontale werking, welke de vlakken heen en weer schuift.

De overeenkomst van deze horizontale schuif-werking met die van bijlage 8 Stijl no. 4 is sprekend. Evenzoo werken de schuine richtingen in dezelfde strenge verhouding door 't geheele beeld heen.

Dat men het geval op deze wijze heeft verwerkt, bewijst dat het individueele uitgeschakeld is. De voorstelling, die uit ons dagelijksch leven ontstaan is, is niet een verhaal als bij afb. b, maar dient als middel om tot deze krachtige vlakwerking te komen.

Zoo iets ontstaat niet uitsluitend door redeneering, want dan zou het geen aesthetische inhoud bezitten en verstarring zou domineeren zonder het beeldend vermogen. Dat de beelding begeleid is door redelijke maatverhouding is een bewijs dat de stemming vervangen is door gestemdheid, wat de nieuwe beelding wil. Het is eigenaardig, dat afb. a overeenkomt met een goed geconstrueerde moderne machine, met dit verschil dat de laatste practisch-logisch, de eerste aesthetisch-logisch van opbouw is.

Zoo zijn de kleuren ook geabstraheerd (de primaire kleuren rood, geel, blauw, alléén zijn gebruikt, door zwart-wit in evenwicht gehouden). De kleuren zijn hier in onjuiste verhouding door het fotografeeren; in het origineel hebben alle kleuren dezelfde waarde; dit bevordert het bereiken van algemeenheid. Zoo werken ook de kleuren mee tot de monumentaliteit van het geheel, en versterken de vlakwerking. De uiterste consequentie in de vormbeelding (door vlakken) hebben wij bij bijlage III Stijl No. 3 gezien, waar in de kleur de volstrekte verhouding echter nog niet bereikt is, zooals hier (afb. a). Over de kleurbeelding in een volgend nummer.

Het evenwicht tusschen vorm, kleur en ruimten in uiterste consequentie moet in de beelding nog bereikt worden.

In afb. b zien wij allerlei tegenstrijdigheden. Zoo doet de middelste roset plastisch aan tegenover de twee groote ornamenten (blaadjes) op zij. Hier is alles behalve het vlak behouden, integendeel verknoeid. De regelmatige verdeling in de ornamentatie te laten overwegen als compositie, bewijst dat het intellect de verdeling zoo bepaalde, wat ten koste ging van de rythmische beelding. Hierdoor kan zoo een werk onaesthetisch genoemd worden.

In afb. a is elk vlak opgeheven door een ander vlak en symetrie is vervangen door rythme, d. i. een bepaalde stand telkens in andere verhouding te voorschijn laten komen. Het hoofdrythme is hier de horizontale beweging die in aktie komt door de, in twee richtingen werkende schuine lijnen, en weer stabiel wordt door vertikale werkingen. Hierdoor wordt dit beeld actief in het vlak, in tegenstelling met het passieve, slappe, uit 't vlak vallende op afb. b. Menschen, niet alleen leeken, maar ook artisten uit andere vakken, stellen de vraag: waarom moeten op een schilderij als afb. a zulke wonderlijke figuren voorkomen, afb. b is veel gewoner en doet aangenamer aan¹⁾. Dat is ook zoo, buiten de aesthetische beschouwing om; want het aesthetisch zien houdt zich bezig met aesthetische begrippen en daaraan beantwoordende resultaten. Het beeld zonder aesthetischen inhoud, dus zonder beelding, bevredigt het aesthetische zien niet. Deformatie-proces uit 't natuurlijke was er altijd. Bij groepsuitingen zooals Egyptische, Middeleeuwsche, Hindoesche kunst enz. ging het door hun conventie ook ten koste van het natuurlijke voorstellingsbeeld. Ten slotte ging het ook